LIFE III-NATURA projekt *Ohranjanje vidrine populacije na Goričkem*

PRVI OBRAČUN

Marjana Hönigsfeld Adamič,
LUTRA, Inštitut za ohranjanje naravne dediščine

Gotovo med prebivalci občine Gornji Petrovci ni nikogar, ki ne bi v zadnjem letu vsaj nekajkrat srečal črnega pick-up vozila, forda rangerja z domačo registracijo in veliko nalepko »life« z evropskimi zvezdicami na vratih. V začetku so se za njim obračali začudeni pogledi, zdaj pa zamahne roka in poblisnejo luči v pozdrav. - Kaj pravzaprav počne nov, razkošen terenec na cestah in brezpotjih po Goričkem?

Tako se »slikajo« vidre pod nekaterimi mostovi - za zdaj le v občini Gornji Petrovci

Ker je občina Gornji Petrovci prijavitelj projekta, se tudi največ nalog odvija na njenem ozemlju. V pritličju stanovanjskega bloka, poleg gostilne Horvat, je projektna pisarna LIFE z vsemi komunikacijami (telefonom, faksom, elektronsko pošto, internetom). Kadar s partnerji in sodelavci opravljamo terenske naloge, nas je včasih toliko, da postane sicer prostorno stanovanje pretesno, kajti pod streho je potrebno spraviti tudi vso opremo in te ni malo... Vse podatke in rezultate shranjujemo na zmogljiv stacionarni računalnik, pri delu na terenu pa potrebujemo tudi prenosne računalnike, GPS naprave za orientacijo na terenu, fotoaparate, sondo za ugotavljanje kakovosti vode in še in še...

Nekaj več o kamerah

Posebno poglavje so kamere za zaznavanje gibanja živali. V projektu smo jih predvideli kar 10, z njimi pa bomo skušali ugotoviti, kako in kdaj se vidre premikajo po svojih migracijskih koridorjih, torej po vodnih poteh in koliko so te poti pomembne za ohranjanje vidrine populacije. Ali vidre kar brez osebnih dokumentov prečkajo tudi državno mejo? Po kakovosti habitatov (ribniki z intenzivnim ribogojstvom) na Madžarskem sklepamo, da jih bogato pogrnjena miza vabi nizvodno čez mejo in da je torej Velika Krka pomemben koridor za obstoj populacije. Zanimivo bo videti, kaj bodo pokazale kamere.

Podobno nas zanima, ali vidre komunicirajo tudi čez mejo na zahod, torej po Ledavi navzgor v Avstrijo. Da o političnih mejah ne vedo nič, smo se že lahko prepričali, ko smo odkrili njihove iztrebke le nekaj metrov proč od obmejne policijske postaje pri Gerlincih ob rečici Kučnici. Nismo bili toliko presenečeni zaradi bližine meje kot zaradi revnega habitata, v katerem se vidram in drugim vodnim živalim ne godi najbolje; tudi Kučnica je namreč pred nekaj desetletji postala žrtev neustreznih vodarskih posegov; iz lepo vijugave rečice z obraslimi brežinami se je spremenila v navaden kanal brez obrežne zarasti, kjer voda kaj hitro odteče.

Kamera Trailmaster s senzorjem je nameščena na steno pod mostom; na mivki na nasprotni strani so dobro vidne vidrine sledi

Kako torej delujejo kamere za spremljanje živali? Za spremljanje vidre smo izbrali nalašč za ta namen prilagojene dvekomponentne kamere ameriškega proizvajalca Trailmaster. Delujejo na osnovi infrardečega žarka, ki ga oddaja senzor, občutljiv za temperaturne spremembe (telesno temperaturo) in za premike (gibanje živali) v območju 20 m. Delovanje senzorja lahko primerjamo z občutljivim razcepljenim kačjim jezikom, ki do potankosti zazna spremembo temperature, ki jo povzroči gibanje nekaj metrov oddaljenega plena. Senzor ima veliko možnosti za nastavitve: omejimo lahko velikost živali, ki jo opazujemo, hitrost njenega gibanja, nastavimo število zaznav (dogodkov) na časovno enoto in še druge lastnosti.

Potok Mala Krka je v dolini, pred katero bo stal vidrin center, popolnoma neokrnjen in čist

Senzorji beležijo datum in čas dogodkov in imajo »dober spomin«, saj si zapomnijo do 1000 dogodkov. Povezani so z vodoodporno fotografsko kamero z bliskavico; kamera se sproži, kadar senzor zazna primeren dogodek. Aktivni čas senzorja pa lahko nastavljamo, da ne porabljamo filma takrat, ko zagotovo ne bo pričakovanih živali, npr. podnevi. - Tako se živali fotografirajo, podobno kakor državljani v avtomatih za osebne dokumente. Upamo, da bomo sčasoma res lahko sestavili fotodokumentacijo različnih osebkov vider, ki hodijo po goričkih potokih.

Led na Križevskem jezeru pozimi omogoča dostop do otočkov, na katerih vidra pusti svoje sledi

Kamere na žalost niso digitalne, ampak analogne, torej dobimo posnetke na filmu (diapozitive). Čeprav bi nam digitalna tehnologija prihranila stroške za film (visoko občutljivi filmi niso poceni), razvijanje in digitalno obdelavo, je vendarle zdaj še predraga, če bi želeli kakovostne posnetke. Kamere so tudi tehnološko prilagojene za delovanje s senzorjem in niso uporabne za navadno fotografiranje.

Seveda je potrebno kamere namestiti na mesta, kamor živali zanesljivo pridejo. Vidre, ki so polvodne živali, se pri pohajanjih po vodotokih rade zadržujejo pod mostovi, kjer označujejo suhe brežine če te seveda so. Če voda zaliva svetlobo mostu do opornikov, rade prečkajo cesto ob mostu; pri tem pa so v veliki nevarnosti, da zaidejo pod kolesa vozil. In na Goričkem, to moramo priznati, zaradi sorazmerno redkega prometa in dobrih cest, hitrosti niso majhne...

Pod nekaterimi, za cilje našega projekta zanimivimi mostovi čez potoke, so torej pritrjene kamere, s katerimi bomo poskušali beležiti prehajanje vider in dobiti boljšo sliko o populaciji teh skrivnostnih živali na Goričkem. Ob kamerah so nameščena obvestila morebitnim opazovalcem, da bodo vedeli, kakšne naprave so to in zakaj so tam. Tudi na tem mestu prosimo domačine in morebitne tujce, naj se kamer ne dotikajo. Tako bodo najbolje koristili naravovarstvu in ciljem projekta. Če jih zanima več podrobnosti o projektu, jih vabimo k ogledu spletnih strani o projektu (povezava iz strani www.lutra.si) ali informacijskih tabel, razmeščenih po goričkih občinah. Tudi po telefonu (02/ 5569 108) ali elektronski pošti info.aqualutra@siol.net bomo rade volje odgovorili na vprašanja.

Prošnja za sodelovanje

Ker projektni sodelavci ne moremo ves čas nadzorovati vseh kamer, prosimo občane za pomoč in sodelovanje pri našem skupnem projektu. Poskušajte obvarovati drage naprave pred nepoklicanimi obiskovalci, ki si z njimi ne morejo pomagati, lahko pa nam povzročijo ogromno škodo. Zelo veliko boste pomagali, če nam boste tisti, ki spremljate vremenske razmere, sporočili morebitno nevarnost, ki bi jo lahko za kamere predstavljala hitro naraščajoča voda v potokih. Kamere bi poplavo resda prenesle, toda za senzorje bi bila usodna. In vidre se ne bi več mogle fotografirati...

Vnaprej hvala za vašo pomoč, ki se je v nekaj primerih (posredovali so naši dolgoletni sodelavci, lovci iz GL Kompas) že izkazala za nenadomestljivo.

Prvo leto projekta, s katerim skrbimo za ohranjanje vidre in predvsem njenega življenjskega prostora na Goričkem, je za nami. Na 2. seji nadzornega odbora oz. koordinacije projekta - seja je bila v začetku novembra smo pregledali doslej opravljeno delo in se dogovorili za prednostne naloge v prihajajočem letu. To je sicer stavek, s katerim lahko poročamo z vsake seje, vendar ima LIFE projekt svoje posebnosti. Vsi skupaj se še privajamo na komunikacije z Evropsko komisijo in na red, kakršen vlada v Evropski uniji in ga s precejšnjimi težavami uvajamo tudi v Sloveniji. Pogosto se zgodi, da oklevamo, ali bi ravnali po evropskih ali naših pravilih in navodila v takih primerih niso povsem jasna. Veliko se moramo še naučiti, toda pridobili si bomo dragocene izkušnje, ki jih bomo uporabili pri pripravah na naslednje projekte. Saj smo tega komaj dobro začeli, porečete. Toda, če upoštevamo, da smo morali LIFE projekt intenzivno pripravljati od začetka leta 2003, v glavah pa so zamisli zorele že precej prej, da smo ga oddali jeseni 2004 in celo leto čakali na presojo, potem moramo vsaj začeti z razmišljanjem o nadaljevanju. Kajti, ko bo konec leta 2008 center za ohranjanje vidre postavljen, mu bo potrebno vdahniti kakovostno in trajno vsebino, da bo živel naprej...

S sondo Hydrolab Quanta, kupljeno v projektu LIFE, smo zbrali podatke za preverjanje kakovosti vode na več kot 30 mestih po vodotokih in jezerih na Goričkem

Foto: Marjana Hönigsfeld Adamič